

Tale ved minnesteinen over Milorgjegerere på Sarabråten i Østmarka 7. juni 2012, v/nestleder i LO Gerd Kristiansen

Jeg er ærbødig og takknemlig for at nettopp jeg står her og skal holde minnetale både på vegne av LO og på vegne av Landsrådet for Heimevernet. Takk til Østmarkas Venner, og spesielt til deg Kai Ekanger som har lagt så godt til rette for at denne talen skal bli bra.

Den 10. mai gikk vår høyest dekorerte motstandsmann Gunnar "Kjakan" Sønsteby bort. Han sto fremst i kampen mot nazismen – men også fremst i fredstid for å advare ungdom mot fasjisme og nazisme gjennom å levende fortelle dem om egne opplevelser under 2 verdenskrig. Hans innsats etter krigen har ført til at mange unge mennesker har kunnet danne seg oppfatninger av hvor viktig det er å ta vare på friheten vår og demokratiet vårt. Gunnar Sønsteby holdt ved to anledninger tale her ved Milorgbautaen på Sarabråten, både i 1987 og 1995. Han var klar og tydelig i sin heder til de unge milorgjegerne i tropp 13132 som møtte en brutal og fryktelig død vinteren i 1945. De gjorde en heltmodig innsats, hver på sin måte

Det er viktig å stå vakt rundt demokratiet. Og det er absolutt nødvendig å minnes de som ga sitt liv for at vi og de kommende slekter kan leve i et fritt land. Derfor er denne årlige minnestunden her på Sarabråten, over Milorgjegerne ei viktig, flott og verdig markering.

Vi skal aldri glemme. Vi skal alltid ha med oss de falne i våre tanker. Vi må aldri, ikke et eneste sekund slippe kampen mot at nazistiske og fascistiske holdninger igjen skal få innpass i samfunnet vårt.

22. juli i fjor ble landet vårt og folket merket av et tragisk og avskyelig terrorangrep på regjeringskvartalet, og utsatt for en grufull massakrer på Utøya, av et menneske som bygde det han gjorde nettopp på en ideologi som har røtter i nazismen og fascismen. Ingen hadde trodd at noe slikt kunne hende i Norge. Det var et politisk angrep på AUF, Arbeiderpartiet og vårt demokrati.

De ni unge Milorg-jegerne som ble skutt vinteren 1945 døde for demokratiet. Vi skal hedre dem og de som døde 22. juli i fjor med å forsterke vår innsats gjennom opplysning, sånn som Kjakan utrettelig gjorde det i hele sitt voksne liv og vi skal drive en åpen debatt for å møte nazistiske og fascistiske holdninger i samfunn vårt. På arbeidsplasser, i skolene, i nærmiljøet og rundt middagsbordet. Ja over alt ! Det er vårt ansvar, og det skal vi i LO være med å ta.

Men må aldri bli naive. Vi skal både bekjempe antidemokratiske og nazistiske holdninger, og samtidig skal vi ha en forsvarsstyrke som gjør at vi kan forsvare våre grenser og vårt demokrati. Det var krigens Milorg som la grunnlaget for etterkrigstidens Heimevern. En stor gruppe Milorgfolk, med sine erfaringer, kunnskaper og styrke ble ryggraden i Heimevernet. De la grunnlaget for et Heimevern som spenner helt frem til i dag.

Milorg-jegerne døde ikke forgjeves. Norge ble fritt – og deres aktive motstandsånd ble bygd inn i vårt moderne Heimevern. Derfor skal også Heimevernets posisjon og rolle forsvares. Og vi ser at Heimeverne står sterkt i den norske befolkninga. Det kommer tydelig til uttrykk når noen forsøke å gjøre endringer, eller kutte ned på bevilgningen til Heimevernet. For landsrådet for Heimevernet er det viktig å bære frem klare holdninger når forsvars – og sikkerhetspolitisk linjer skal bygges:

Heimevernet er forsvarets lokale fotavtrykk og viktig for oss alle. Det er de som gir oss den militære tryggheta i hverdagen.

Erik Bye sa i sin tale ved denne bautaen i 1993, at her i skogen hersket freden og friheten under krigen. Men tyskerne var selvfølgelig oppmerksomme på at det foregikk illegale handlinger her. Den 15. og 16. september 1944 slo tyskerne til for alvor. Minst 2 kompanier med SS-soldater, godt hjulpet av angivere trålet gjennom Marka fra Ski jernbanestasjon, via Vangen-Bjønnebete-Gullsmeden og til Oppsal trikkeholdeplass. Alt i alt fikk de tak i ni mann fra to avdelinger av Milorg. Medlemmene av den troppen vi hedrer her på Sarabråten, utførte en rekke aksjoner mot tyske lagre av militærutstyr, mot jernbanevogner, bensinlagre osv.

Men troppen ble revet opp av Gestapo i februar 1945. To jegere ble drept i kamp med Gestapo, 7 ble tatt, og selv om tyskerne skjønnte at krigen snart var slutt, ble de sju Milorgjegerne utsatt for en fryktelig tortur. De ble til slutt skutt og senket på dypt vann i Oslofjorden. De ble aldri funnet. Derfor må det være godt for de etterlatte å ha denne minnebautaen å gå til.

Terje Diesen skrev at ”Det var et sjokk å åpne avisene morgenen 23. april 1945 og lese at syv av våre jegere var blitt henrettet”. En gruppe av troppens medlemmer slet seg på ski over til Sverige i tung og våt snø for å berge livet. Ved krigens slutt, bare uker etter denne tragiske opprullingen av troppen, ble hele avdelingen satt på tunge oppgaver. Milorgområdets mannskaper ble satt på en rekke krevende oppdrag i fredsdagene i 1945. Blant annet fikk en tropp i oppdrag å besette slottet allerede natt til 8. mai. Milorgleder Terje Diesen fikk oversendt diverse ønsker om bistand fra avdelingen. Han fortalte at i virkeligheten besatte hans folk Kongsgården og Kongssetra – ”og halve byen” som han sa i en blanding av spøk og alvor.

Fortsatt kan vi forstå den undringa – og beundringa det vakte på Karl Johan 8. mai om natta da ca 30 mann kom syklende i sine nikkersen, med alpeluer med kongemerket på, og vindjakker med bind i nasjonalfarge om armen. De var på vei til å sikre slottet, og ta de siste hirdfolkene som var der, til fange. Slike oppmarsjer fikk hele Norge se etter hvert. De fikk navnet ”gutta på skauen”.

Far min var en av dem som kom over grensa fra Sverige som reservepoliti og overtok Narvik våren 1945. Karene som fikk sine navn på denne minnesteinen, hadde i alle fall brukt mye tid på å trene her på skauen. Vi minnes dem i takknemlighet:

- Adolf Bogstad, 25 år
- Arvid Hansen, 29 år
- Kåre Olafsen, 25 år
- Erik Bruun, 25 år
- Ingolf Nordstrøm, 24 år
- Frank Olsen, 23 år
- Storm Weinholdt, 25 år
- Henry Gundersen, 25 år
- Kjell Ramberg, 23 år

Vi lyser fred over deres minne!